

Portréty teplického starosty Franze Nechodoma a jeho manželky, Antonín Machek, 1840–1841, olej, plátno

Autor určen podle přípisu na rubu plátna: *Franz Nechodom (a jeho manželka), teplický starosta, který 3. 8. 1841 zajistil odhalení pomníku Friedricha Wilhelma III. na Královské výšině. Maloval pražský portrétista Antonín Machek.*

V letních měsících roku 1841 se Teplice zaplnily vzácnými hosty. 3. srpna ozvláštnila lázeňskou sezónu velkolepá slavnost pořádaná u příležitosti vztyčení pomníku věrnému a dlouholetému návštěvníkovi teplických lázní, pruskému králi Friedriechovi Wilhelmu III. Konala se v den nedožitych sedmdesátých prvních narozenin panovníka, který teplické lázně navštěvoval každý rok více než dvě desetiletí a jenž o rok dříve zemřel. Slavnost řídil Franz Nechodom, který se v květnu 1840 stal starostou města po dvanácti letech služby městu ve funkci magistrálního radního. Kromě přímých uživatelů teplických pramenů lákala lázeňská sezona každoročně do města nejen malíře krajináře, kteří zde vytvářeli podklady pro slavné grafické veduty, ale také portrétisty, jež zachycovali tváře návštěvníků i Tepličanů. Mezi nimi byl také jeden z nejslavnějších českých portrétistů Antonín Machek, autor vystavených obrazů. Jeho pobyt se v Teplicích traduje během lázeňské sezóny roku 1813, a ačkoliv námi představované portréty nejsou signovány dle přípisu na rubu pláten i podle kvality malby můžeme předpokládat jeho další pobyt v roce 1840 nebo 1841. Tedy v letech tak významných pro zobrazení Nechodoma a jeho choť i v roce, který nabízel malířům zvýšenou možnost zakázek. Do muzejních sbírek byly obraz předány v prosinci 1946 jako nále z domů v Mlýnské ulici.

Svémi portréty dali manželé Nechodomovi patřičně najevo svou důležitost a zdůraznili vysoké postavení ve společenském žebříčku města. Jednak výběrem malíře a jednak okázalostí svého oděvu, kterou především paní Nechodomová dala ve známost své možnosti, pokulhávající ovšem trochu za mírou vytríbeného vkusu. Na obraze prezentovala vše, co považovala za důkaz své pozice a co si ostatní nemohli z finančních důvodů dovolit. Šperky, čepec z vzácné krajky, šaty z drahého hedvábného taftu s přehozem z ještě dražšího italského hedvábného brokátu i mašle ubírající půvab hezké ženské tváři s jiskrnýma, šibalskýma očima uspokojenými z toho, co jí nabyté postavení může poskytovat. Ani na první pohled střídmější Franz však nezůstával pozadu s okázalostí a zdůrazněním svého majestátu. Zvolil šviháckou, módní trendy sledující vazbu kravaty se zlatou sponou, vidět je i zlatý řetěz k hodinkám. Zda-li byl zlatý i řetěz přidržující pelerínu či plášť z těžkého vlněného sukna zdobený modrou saténovou podšívku a límcem z pravé kožešiny, předpokládejme persiánu, můžeme však jenom spekulovat. Výraz obličej stárnoucího muže s pevně semknutými rty oznamuje světu, že se vyplatila dlouhá služba na teplickém magistrátě a čekání na kýžený cíl. Ale to jsou jen bulvární postřehy viděné optikou naší doby. Oba portréty patří k nejlepším dílům Antonína Machka a mezi nejcennější předměty ze sbírek Regionálního muzea. Vzhledem k tomu, že byly vytvořeny před 160 lety a v minulosti prodělaly ne příliš šetrné zásahy, byly loňského roku vybrány do programu restaurování, na kterém se finančně podílelo také Ministerstvo kultury České republiky. Obrazy prošly restaurováním v ateliéru odborné asistentky Restaurátorského oddělení Akademie výtvarných umění v Praze, Theodory Popové, která s teplickým muzeem spolupracuje již tři desetiletí. Obrazy představují tváře teplických osobností, které se z městských dějin vytratily a přesto, že nejsou ještě dohledány všechny podrobnosti jejich životů, do ztracené mozaiky teplické historie vkládáme další kamínek.

PhDr. Bohuslava Chleborádová

Na stěnách: **Pohledy na Teplice a Šanov z různých světových stran a pomník Friedricha Wilhelma III., 1840–1850, kolorované rytiny, litografie.**